

sa, que ha sperit de contradicció ---» (*Quar.*, 142.45). *Protèrviat*.

Pròtesi, protèsic, V. tesi Protecto, V. teixir Pro-
tist, proto-, protó, V. prim Proto-: per a la major
part dels mots formats amb aquest prefix, V. a l'artí-
cle del segon component *Protocanònic, V. canonge*
Protocòcàcies, V. proto- (PRIM) Protocol, proticol,
protocollari, protocollitzar, V. cola Protonema, V.
proto- (PRIM) Protonotari, V. notari (NOTA) Pro-
toplasma, protoplàsmic, V. plàstic Protòrax, V. tò-
rax Prototípic, prototípus, V. típus Protozoari,
protozous, V. zoo- Protuberància, protuberant, V.
tòfona Protutor, V. tutor (INTUIR)

PROU, del ll. vg. PRŌDE 'profit', extret de les ex-
pressions PRŌDEST 'és útil', PRŌFICIT id. del ll. clàssic,
canviades vulgarment en PRŌDE EST, PRŌDE FĀCIT. □
1.ª doc.: *proð, Hom.* i docs. del S. XIII; *prou* c. 1240.

«Si om parlave tan gint com un àngel --- mas caritat
no avie en él, no li tenrie *proð* a salvament ---: aitant
com lo sein qui sona e-s trebala, e a negú no té *proð*
sinó ad aquels qui l'ozen», «¿qual *proð* té ad om ---
qui ben tanca sa casa --- e i laxa un trauc on éntren
los laires e rauben ---?», *Hom.*, 1v7, 5r8; «negú clerge
no pod dar penitència drete a nul hom ne a neguna
fembra pus a si elex no pot *proð* tenir» Alt Cardener,
a. 1250. Ja per aquells anys es comença a trobar la for-
ma amb la -d vocalitzada: «que no-ls ting<u>e *prou*
indulgència que n'agen», carta al bisbe d'Urgell tra-
mesa pel seu enviat B. de Lliri, anys 1230-57 (PPujol,
DocVgUrg., 15.37, 13.11).

Més tard segueix essent molt repetida la locució
tenir prou: «Tant no pregà lo canonge --- que li *ten-*
gués prou ab lo veguer ni ab lo draper, ni no volgren
alongar del deute lo pagès», Llull (*Blanq.* II, 103.27),
«Pusillanimitat, qui no és sinó dolentia e frevoltat de
pensa, qui-l fa axí dolent e pahuruc e mesquí, que no
té *prou* a res de bé sinó morir», Eiximenis (*Dones*,
122r2, cap. 172, pp. 257.5); «dues coses amagades no
tenen prou: la una és tresor amagat dejús terra ---»,
id. (*Doctr. Comp. CoDoACA* XII, 314 = *NCL.*, p. 37).

Fer son prou 'treure profit': «És raó, que pus los
mercaders guanyen e *fan lur prou*, que los senyors de
les naus o dels lenys no hi deven haver dan», *Consolat*
(§ 40, Pard., p. 85); «per ço que alguns puxen guanyar
e *fer son prou*, puxen tallar fusta ---» Tort., 1341
(*BABL* XI, 412). O, amb construcció partitiva: «aquell
hom era impacient dels trebaylls que havia --- per la
qual impacència ell havia accídia; e com oyia que ne-
gun hom *feya de son prou*, a ell despleya», Llull
(*Merav.*, *NCL.* III, 166). «Qui va tot sol *fa de son*
prou» (dita proverbial mall. que el *DFgra.*, 614b, ex-
plica com «el que solo va, hace lo que se le antoja».
A prou de 'a profit de, en pro de': «*a prou* de son
senyor, ne a don, no pot fer testimoni servu ne li-
bert», «Escriptures públiques són dites aqueles ---,
privades són dites aqueles que cascú escriu *a prou* de
sí e contra sí», *CostTort.* (II, § 1, 1).

En fi també es podia usar com un veritable substan-

tiu, equivalent de 'profit, benefici, utilitat': «lo un
mariner pot fer testimoni al altre, pus sien exits del
viatge, ab que no sia parçoner del contrast en què
serà tret en testimoni, ne n'esper dan ne *prou*», *Con-*
solat (§ 179, Pard., p. 203); «yo veç més de *prou* al
romanir què no a l'anar», Reixac (*Q.*, 43.25); sovint
personalitzat amb un possessiu: «guardats-vos de mas-
sa menjar, per vostre *prou*!», Eiximenis (*Terç, NCL.*
VI, 57).

Ja en Llull: «Sényer —dix Blanquerna— yo isc d'a-
questa selva e vaig cercant mon *prou*, e estaria ab se-
nyor on me pugués mellorar» (*Blanq.* I, 269.7); «li dol-
rà molt --- ja sia que él cortesament ne parla, e mostra
que li-n plauria tot vostre *prou*» a. 1323 (Finke, *Acta*
15 *Ar.* III, 431); «Sí farets —dix l'ermite—, per vostre
prou: e jo-us o man de part de Déu», *Senescal d'Egip-*
te (*NCL.* XLVIII, 152). D'on la frase desiderativa *faça-*
us bon prou que es mantingué estereotipada en la fór-
mula el·líptica *bon prou!*, encara corrent en el S. XVI;
i àdhuc, llavors, substantivada: «alegrar-se del bé de
algú y donar-li el parabién o *bon-prou*: gratulari ali-
cum de aliqua re», OPou (*TbPu.*, 304).

Tal com en castellà *pro* ha servit, a manera quasi-
preposicional, per dir 'a favor' (oposat a *contra*), també
es troba aquest ús en català antic, en la forma *prou*:
«en açò hac molt dit e parlat, *prou* e *contra*, cascuna
de les parts», Muntaner (cap. 167, Casac. v, 33.4);
molt comparable a frases del castellà clàssic, com ara:
«las razones que brevemente alego *en pro* y *en con-*
tra», Góngora (*epístolas* de Artigas 10, p. 295.7) o
bé «qué se hizieron los cien escudos? deshiziéron-
se?—. Respondió Sancho: —Yo los gasté *en pro* de
mi persona, y de la de mi muger y de mis hijos» (*Qui-*
xot II, § 4, 14r°).

I ja a l'Edat Mitjana tenim el mot en el paper més
important que té avui, com a adverbí expressant la su-
ficiència, o bé la quantitat o intensitat considerable
d'una cosa: aquell és el matís que prepondera en el
Princ., aquest en el P. Val., i amb aquest també apa-
reix ja a l'Edat Mitjana: «Encara vey d'ins aquel pou
/ veu hom exir foc e fum *prou*», «lamps, trons, pera
e tempestats faya aquí *prou* e assats», *Lleg. Rim. Sev.*,
vv. 703, 689; «Los senyors als servidós, de paraula
prometen *prou*: no-n attenyen res, e los servidós idem
als senyors», StVicentF (*Quar.*, 117.81); «li féu dar lo
millor cavall que tenia, e armes e *prou* diners» (no 'su-
ficients' sinó 'bastants, forces'), «era *prou* discret»,
Tirant de Galba (cap. 304, 310, Riq., 853, 876): pon-
deració sí, però tèbia.

És medieval, d'altra banda, el pas a la categoria
d'adjectiu, amb la qual és elogi decidit; sovint apare-
gué en la forma a provençalada *pros* (*pros Bernat, lo*
pros cavaller); però en prosa s'usà la forma de fonètica
rigorosament catalana, si bé amb la -s de l'antic cas
recte, i tant per al femení com per al masculí: «volia-
la forssar --- e ella, axí com a bona dona e *prous*, no
li ho volc consentir», «lo bon comte de Barcelona, lo
millor cavaller e-l pus *prous*, e del pus alt linatge, que
sia al món», Desclot (§140, *NCL.* IV, 143,8; ed. Coro-
leu, p. 30); «cavaler *prous* d'armes», Reixac (*Questa*,